

วรรณคดีสมัยอยุธยา ^{ตอนต้น}

วิชา ประวัติวรรณคดีไทย (ท ๓๐๒๐๑)

A person wearing a white shirt, red overalls, and a white hat is sitting on a stone wall in the foreground, looking towards the Ayutthaya ruins. The background features several large, ancient stone structures with spires, set against a sunset sky with orange and yellow hues. The text is overlaid on the image, enclosed in a white rectangular border.

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย
มายาวนานถึง ๔๑๓ ปี

๑. ลักษณะของวรรณคดีสมัย อยุธยา (ตอนต้น)

- ☑ วรรณคดีในสมัยอยุธยาตอนต้นจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ **ศาสนา พิธีกรรม** และ**พระมหากษัตริย์** จึงมีเนื้อหาเป็นวรรณคดีประยุกต์ (สารคดี)
- ☑ วรรณคดีสมัยนี้ล้วนแต่งด้วย**ร้อยกรอง**เป็นส่วนใหญ่ มีการใช้คำบาลี - สันสกฤต และเขมรเข้ามาปะปนมากขึ้น
- ☑ หากเป็นหนังสือพวก**ร้อยแก้ว**ส่วนมากจะเป็นเรื่องของ**กฎหมายบ้านเมือง** (ซึ่งไม่เรียน)

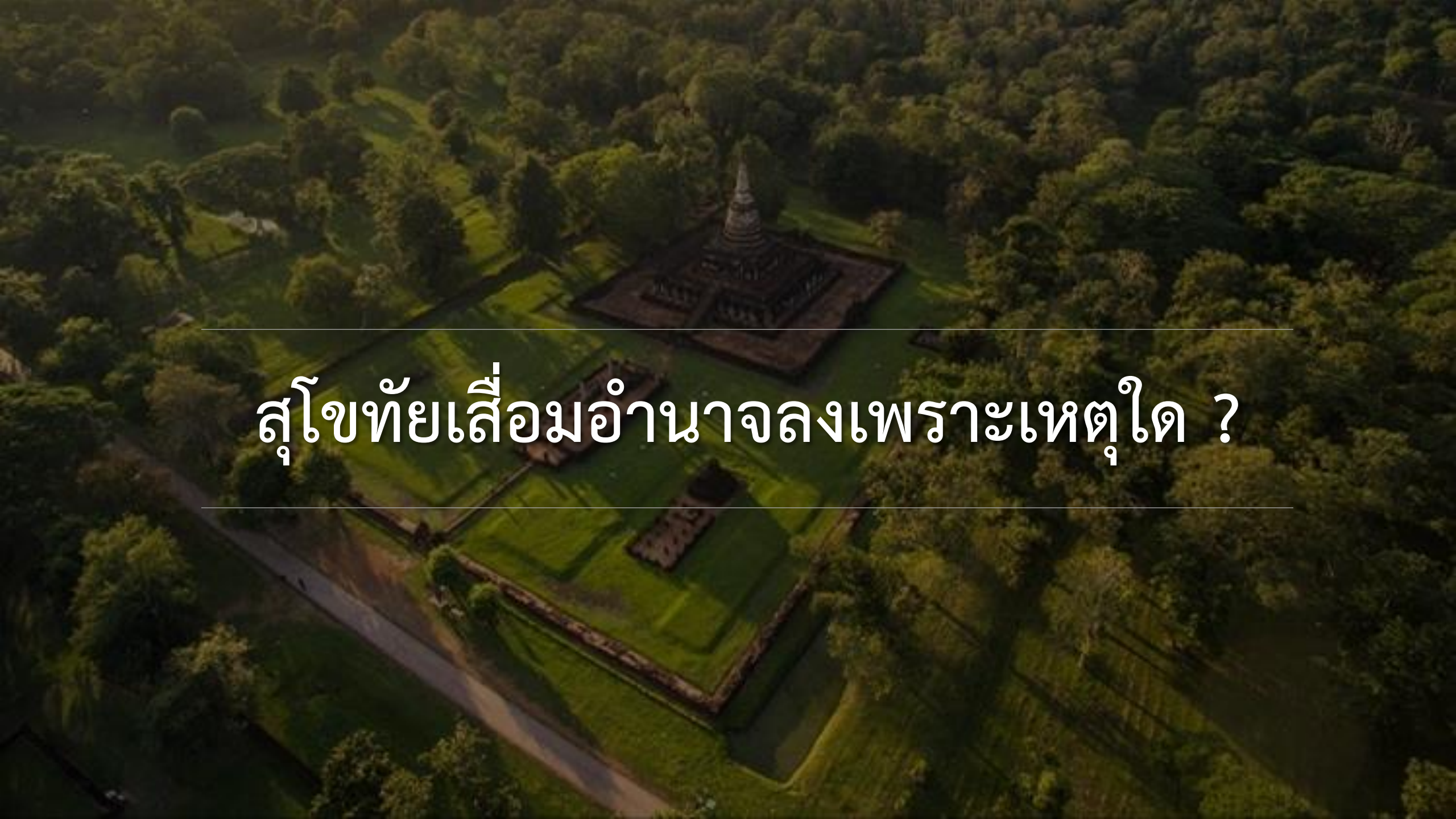
#เรื่อบกกส์อวเ็ยว
www.baagklong.com

๒. สภาพบ้านเมืองอยุธยาตอนต้น

เมื่อสุโขทัยเริ่มเสื่อมอำนาจลง “พระเจ้าอู่ทอง” ได้อพยพผู้คนและทำเลที่บึงพระรามซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ และสร้างพระราชวังที่นั่น

จากนั้นสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีใน พ.ศ. ๑๘๙๓ และเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ทรงพระนามว่า “สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง)”

สุโขทัยเสื่อมอำนาจลงเพราะเหตุใด ?

๑) ความเห็นต่างระหว่าง พระมหากษัตริย์กับราษฎร

เมื่อสิ้นรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงแล้ว ระบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูก (ปิตุราชา) ก็เริ่มลดความสำคัญลง เนื่องจากมีปัญหาความกระด้างกระเดื่องของเมืองเล็กเมืองน้อยในอาณาจักรสุโขทัยขึ้น จึงเริ่มใช้วิธีการปกครองที่เป็นแบบแผนมากขึ้นโดยนำพระพุทธศาสนาและบรรพชามาเป็นช่วยในการปกครอง ฐานะของกษัตริย์เปลี่ยนจาก “พ่อขุน” > “พระยา (พญา)”

ผลกระทบ : เมื่อเพิ่มพูนพระราชอำนาจสูงขึ้น
ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎรก็
เริ่มเห็นห่างกัน ความผูกพันแบบพ่อลูกก็เริ่มเสื่อม
คลายลง ความร่วมมือที่เคยมีอย่างใกล้ชิด และ
ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันถดถอยลงไปด้วย

๒) ความถดถอยในด้าน การทหาร

สาเหตุมาจาก “การเว้นว่างจากสงคราม” เมื่อบ้านเมืองสงบสุข ราษฎรจึงหันมาสร้างสรรค์ชีวิตให้สุขสบายมากขึ้น เกิดความงอกงามทางศิลปวัฒนธรรมมากมาย แต่ทำให้เกิดความถดถอยทางการทหารขึ้น

นอกจากนี้ “บรรดาหัวเมืองต่าง ๆ ยังตั้งตนเป็นอิสระ” ไม่ยอมขึ้นตรงกับสุโขทัย

๓) ถูกตัดเส้นทาง เศรษฐกิจ

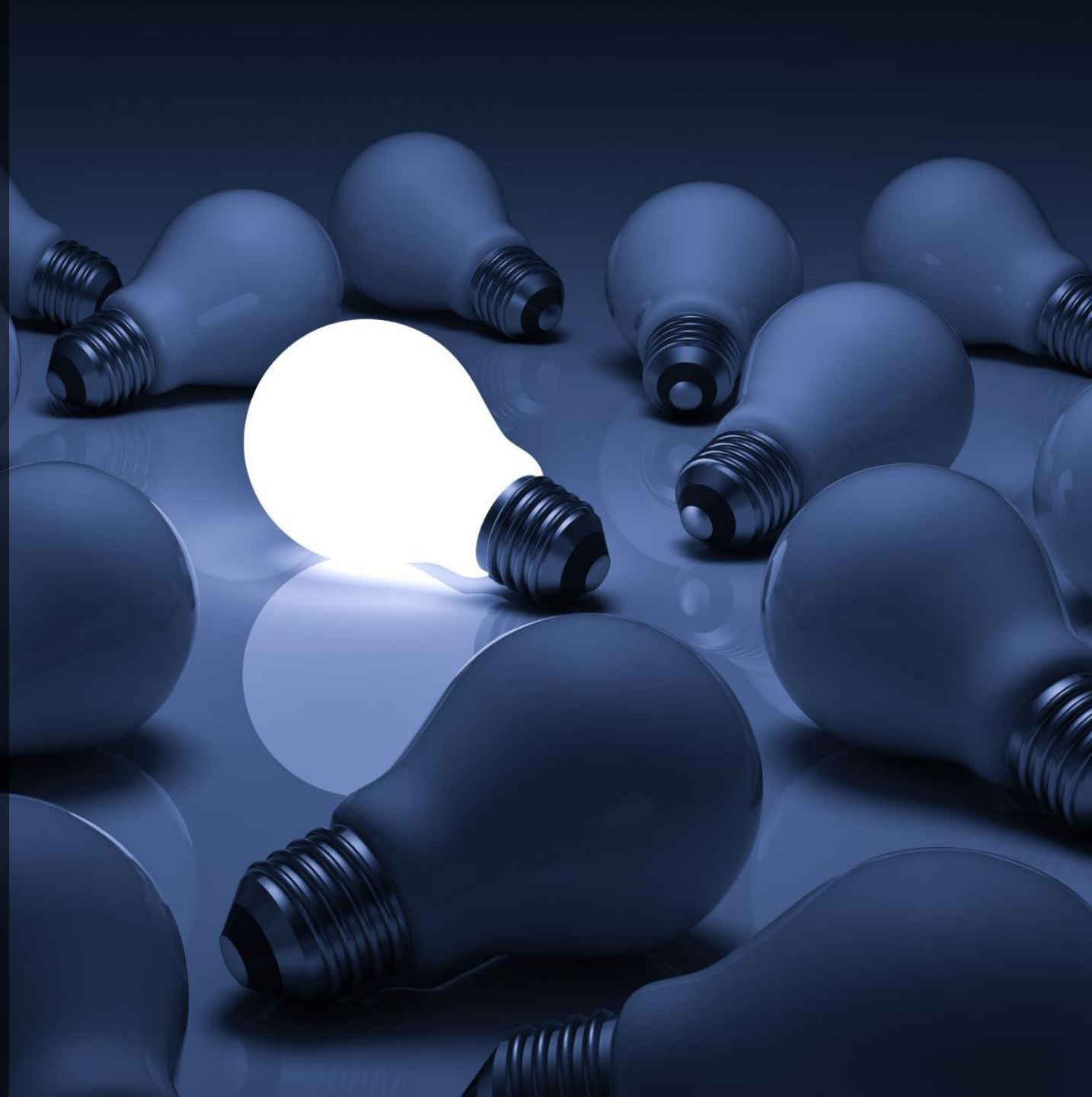
เศรษฐกิจในสมัยพ่อขุนรามคำแหงเจริญรุ่งเรืองมาก เพราะติดต่อค้าขายกับจีนทางทะเล โดยใช้เส้นทางลำเลียงสินค้าคือแม่น้ำ

เมื่อแคว้นต่างๆ ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งตนเป็นอิสระ เส้นทางขนส่งสินค้าจึงถูกตัดขาดไปโดยปริยาย การค้าขายจึงเปลี่ยนเป็นทางบกและไม่กว้างขวาง เมืองที่ทำการค้าด้วยก็เป็นเพียงเมืองเล็ก ๆ ทำให้เศรษฐกิจของสุโขทัยเสื่อมลง การทำมาหากินของราษฎรจึงฝืดเคืองลงในที่สุด

๔) การแตกหักภายใน

การแตกหักภายในเกิดจาก
“การแย่งชิงอำนาจระหว่างเชื้อ
พระวงศ์” ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญ
ที่ทำให้สุโขทัยเสื่อมอำนาจลง
ในที่สุด

๒. สภาพบ้านเมืองอยุธยาตอนต้น (ต่อ)

๒.๑ ลักษณะของกรุงศรีอยุธยาตอนต้น

☑ มีลักษณะเป็นเกาะ มีแม่น้ำไหลผ่าน ๓ สาย ได้แก่ **แม่น้ำลพบุรี** **แม่น้ำป่าสัก** และ **แม่น้ำเจ้าพระยา** พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร การคมนาคม และติดต่อกับต่างประเทศได้สะดวก

☑ มีลักษณะเหมาะกับทาง **“ยุทธศาสตร์”** เพราะมีแม่น้ำล้อมรอบซึ่งเป็นแนวป้องกันตามธรรมชาติได้อย่างดี ข้าศึกเข้ามาโจมตีได้ยาก

๒. สภาพบ้านเมืองอยุธยาตอนต้น (ต่อ)

๒.๒ การปกครอง

สมัยอยุธยามีการเปลี่ยนแปลงไปจากสุโขทัยไปมาก เพราะได้รับอิทธิพล “ขอม” เข้ามามาก โดยเฉพาะลัทธิเทวราช คือ **พระมหากษัตริย์** ทรงเป็นสมมุติเทพอยู่เหนือบุคคลทั่วไป มีอำนาจสูงสุดในอาณาจักร อีกทั้งยังเป็นเจ้าของแผ่นดิน และยังเป็นเจ้าของชีวิตของราษฎรด้วย

การจัดการปกครอง มีกษัตริย์เป็นศูนย์กลาง ใช้
ระบบการปกครองแบบ “จตุสดมภ์” (หลักทั้งสี่)
ได้แก่ กรมเวียง กรมวัง กรมคลัง และกรมนา
ซึ่งทั้ง ๔ กรมนี้มีเสนาบดีทั้ง ๔ ฝ่ายดูแล ได้แก่
ขุนเมือง ขุนวัง ขุนคลัง และขุนนา

๑) **กรมเวียง** มีหน้าที่ดูแลเมืองหลวงในทุกกิจการ ดูแลสถานที่สำคัญ รักษาความสงบในเมืองหลวง

๒) **กรมวัง** มีหน้าที่บังคับกิจการในพระราชวัง ดูแลพระราชฐาน ควบคุมการรับจ่ายในวัง รับผิดชอบงานพระราชพิธี บังคับบัญชาคนในวัง

๓) **กรมคลัง** มีหน้าที่ควบคุม รายรับ - รายจ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการค้าสำเภา ติดต่อการค้ากับต่างประเทศ ดูแลรับรองคณะทูตจากต่างประเทศ และดูแลชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในอยุธยา

๔) **กรมนา** มีหน้าที่ดูแลที่ดิน ทะลุเบียนที่ดิน โฉนด ฯลฯ คอยควบคุมการทำนา รวมสถิติน้ำฝน หาพันธุ์ข้าวและควายให้ราษฎร

๒. สภาพบ้านเมือง อยุธยาตอนต้น (ต่อ)

๒.๓ เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจสมัยอยุธยาตอนต้นมีความเจริญมาก เพราะทำเลที่ตั้งมีความอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำ ๓ สายไหลผ่าน การทำนาทำสวนจึงให้ผลผลิตที่ดี ราษฎรมีรายได้สูง และเสียภาษีอากรให้กับรัฐ

นอกจากนี้ยังได้รายได้จาก**อุตสาหกรรม**ทั้งการทำ**มิด เครื่องเหล็ก เครื่องปั้นดินเผา การต่อเรือเพื่อการคมนาคม** ฯลฯ และการค้าขายกับต่างชาติ เช่น จีน ญี่ปุ่น โปรตุเกส สเปน ฮอลันดา ฯลฯ ซึ่งล้วนนำรายได้เข้ามาสู่ประเทศ

๒.๔ ความเป็นอยู่

☑ ประชาชนมักนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง อยู่รวมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

☑ มี ‘วัดเป็นศูนย์กลาง’ ของสังคม เป็นที่ศึกษาเล่าเรียนของเด็กผู้ชาย ให้ได้เรียนศิลปวิทยาต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ของชุมชน เมื่อมีพิธีทางศาสนาหรืองานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ที่จัดในวัด

๒.๕ วัฒนธรรม

อาณาจักรสมัยอยุธยามีความเจริญในทุกด้าน ๆ
ทั้งศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม
จิตรกรรม วรรณกรรม นาฏกรรม รวมถึง
พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นมรดกตกทอดยัง
ปัจจุบัน ซากโบราณสถานและโบราณวัตถุที่เรา
พบเห็นในจังหวัด ‘พระนครศรีอยุธยา’ ซึ่ง
แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ในอาณาจักรนี้